

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Carolus M. Romanorum Imperator, Et Francorum Rex,
Romano-Catholicus, Libris IV. Explicatus, Et Vindicatus**

Schaten, Nicolaus

Nevhsii, 1674

Cap. De Verbo Dei Scripto.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-99067](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-99067)

CAPVT II.

De Verbo Dei Scripto.

MAgnum hic denuò triumphum promittit *Prædicans*, sed tam inanem, & fictitium, quàm supra de *Verbo Tradito*. Controversia omnis est de *Scriptura*, quam ut ordine exponamus: id primo statuendum, ad *Scripturam Sacram* tria requiri. I. *Canonem*, seu numerum sacrorum librorum: II. *Versionem*, seu translationem: III. *Sensum* tam literalem quàm mysticum.

I. *Canon* quem hic maximè nobis controvertit *Prædicans*, apud Catholicos indubitatus est, in quem hi libri veteris Testamenti sunt relati: *Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium: Josue, Judicum, Ruth: Quatuor libri Regum: Duo Paralipomenon: Esdræ primus, & secundus, qui dicitur Neemias: Tobias, Judith, Esther, Job, Psalterium, Proverbia, Ecclesiastes, Cantica, Sapientia, Ecclesiasticus, Quatuor majores Prophete, Duodecim minores, Duo libri Machabæorum 1. & 2.* Ex libris Novi Testamenti: *Quatuor Evangelia, Actus Apostolorum, Quatuordecim epistolæ Pauli, Petri Apostoli duæ: Tres Joannis: una Jacobi: una Jude: Apocalypsis S. Joannis.*

II. Hunc Canonem præscribit Concilium Tridentinum Sess. 4. quem Patres ejus Concilij per Traditionem acceperunt, ab Eugenio Papa in Concilio Florentino, ut constat ex summa Conciliorum, apud Carranzam. Rursus Eugenius hunc Canonem accepit à Gelasio Papa in Concilio Romano. Patet id ex Tomo Conciliorum in decretis Gelasij. Iterum Gelasius hunc Canonem accepit ab Augustino, Lib. 2. de doctrina Christiana c. 8. uti Augustinus acceperat à Concilio Carthaginensi. Denique Patres hujus Concilij accepere ab Innocentio I. epist. 3. ad Exuperium, c. 7. Vixit autem Innocentius anno Christi 402. Inde hic Canon, ut præter cætera, ex omnium Bibliorum veterum exemplaribus constat, per continuam Traditionem pervenit ad ætatem Concilij

cilij Tridentini, & ad nos usque, ut multis exponit Serrarius, Becanus, alijque. Et si D. Augustino Lib. 13. cont. Faustum Manichæum cap. 5. dicere licuit de hoc Canone: *Nostrorum Librorum auctoritas, tot Gentium consensione, per successores Apostolorum, Episcoporum, Conciliorumq; roborata, vobis (Manichæis) adversa est*: quanto id nunc potiore jure obtendimus.

III. Ordo Sacrorum Librorum duplex ponitur. Primus eorum, de quorum auctoritate nulla inter Catholicos unquam fuit disceptatio: Alter eorum, qui etsi verè divini & Apostolici fuerint, *quo ad se*, non tamen semper æquè certa & explorata fuit auctoritas *quo ad nos*, quales *Esther, Tobias, Judith, Sapientia, Ecclesiasticus, Machabeorum primus & secundus, Epistola ad Hebræos, Epistola Jacobi, Posterior Petri, Epistola Jude & Apocalypsis*. Tum aliæ quædam partes. Hinc in veteri Legge, *Protocanonici Libri, & Deuterocanonici*: Deinde alius *Canon Judæorum, alius Christianorum*. Qua super re exactissimè omnium Serrarius in absolutissimo opere Prolegomenorum, (quem hîc præteris, qui tot alios auctores nobis citas) Bellarm. alijque. Demum ut in hac controversia certum quid statuatur; (Cum ex ipsa Scriptura Canon Scripturæ demonstrari non possit). Standum I. est *Traditione Ecclesiæ*, quæ pro Catholicis facit. II. Standum est *Judicio Ecclesiæ*, quemadmodum Augustinus toties docet, tum planè cont. Epist. Fundam. c. 5. Lib. cont. Crescen. c. 33. Lib. 1. cont. advers. Leg. & Proph. c. 20. Lib. 28. cont. Faustum c. 2. *Ego Evangelio non crederem, nisi me Catholica Ecclesiæ commoveret auctoritas*: Nec enim alius hîc exitus datur, in quamcunq; demum partem te convertas, ut mox verbo exponam.

IV. Ex Canone hoc Catholicæ Ecclesiæ Lutherani excludunt *Tobiam, Judith, Esther, Sapientiam, Ecclesiasticum, Machabeos*. Ex novo Testamento: *Epistolam ad Hebræos, Epistolam Jacobi, Epistolam Jude, & Apocalypsin S. Joannis*; alij plures, alij pauciores, prout cuique Neotericorum libitum est. Contra Calvinistæ *Epistolam ad Hebræos, Epistolam Jacobi, Epistolam Jude, & Apocalypsin* admittunt. Inde jam triplex Canon Scripturæ emergit: I. Catholicus, II. Lutheranus, III. Calvinianus. Jam verò, ex quo principio, Nifani, hoc de Canone dissidium nobis compones, si Ecclesiæ, ut facis, auctoritatem seponas? Imò ex quo principio Lutheranos cum Calvinistis compones, ut infallibili aliquo argu-
mento

mento ostendas, Canonem Lutheranorum veriolem esse, quàm Calvinistarum? Hic tu nunquam te expedies à Calvinistis, qui tantus vis esse oppugnator Catholicorum.

Obijcis I. Tobias, Judith, Esther, Sapientia, Ecclesiastes, & Machabæi, non sunt in canone Judæorum, ergo excludi debent à Canone Christianorum. Præclara argumentatio, quasi auctoritas Synagoge præferenda sit Ecclesiæ Christianæ. Deinde quàm nulla sit consequentia, fatetur Augustinus Lib. 18. de Civit. Dei, c. 37. *Machabæorum libros, inquit, non Judæi sed Ecclesia pro canonicis habet.* Planius Isidorus lib. proëm. in Vet. & Nov. Test. *Hebræi non recipiunt libros Tobias, Judith, & Machabæorum; Ecclesia tamen eosdem inter Canonicos recipit.* Rursus: *Sapientia & Ecclesiasticus parem cum reliquis canonicis libris tenere nascuntur auctoritatem.*

Obijcis II. Non solum Judæi, sed & Patres antiqui, prædictos libros excludunt à Canone, quàm in rem Nifanius multos adducit. & Frustra id agi: quia Patres illi scripserunt ante Innocentium & Augustinum, cum nondum de his libris ab Ecclesia definitum esset. Ideò decem ex his admittit Becanus dissentire, quod tum illis licebat: Ideòq; Canonem Hebræorum secuti, illos receperunt libros de quibus nulla dubitatio esse poterat. Nec aliud Bellarminus à te adductus censuit, rectèque pronunciavit: malle hæreticos cum Judæis, quàm cum Christianis sentire. Uti autem hi libri asserantur Canonici aliorum Patrum testimonijs, leges apud Bellarm. lib. 1. de verbo Dei, c. 10. & sequent. Serrarium, tum apud Cornelium à Lap. cæterosque interpretes. Tædet hanc cramben toties repetere, quando tu nihil adfers, quod non centies refutatum sit; & quæ adfers, tam imperitè & confusè proponis, ut te parum intelligere ostendas.

Nam III. Obijcis, nos auctoritatem sacrorum Librorum sumere ab Ecclesia. & Ecclesia declarat tantum auctoritatem Libri, non facit: ut qui in se erat Canonicus, etiam nobis sit Canonicus. Et hoc est quòd omnes Catholici à te citati docent. Hæc elementa Theologiæ non capis, qui Theologiæ Licentiatus vis esse. Lapis Lydius facitne aurum, an probat, ac declarat? Jam suprà multis ostendi Ecclesiam non facere novos Articulos fidei, sed declarare: ut qui in se tales erant, etiam nobis sint.

IV. Obijcis:

IV. Obijcis: In Concilio Tridentino multis disceptatum esse, de Canone Librorum. & Id in omnibus Sessionibus factum esse: Verum non hic quaritur de inquisitione & disceptatione, sed de ipsa decisione & definitione Ecclesiæ, ex qua Canonem habemus. Petrus Suavis, qui tibi placet, apostata & hæreticus est, satis à Pallavicino in historia Concilij Tridentini refutatus, hunc lege prius, ac tum redi, dignumque aliquid eruditis auribus adfer.

Carolus M. nobis propositus est, & nihil adducis, quo probes eum dissensisse à Canone Catholicorum, quod tamen in hac Quæstione præcipuè tibi præstandum erat. Verum *Carolus* nihil aliud præscribit, quàm ut Canonici Libri tantum legantur. Ita habes in Capitulari Aquisgranensi, Can. 10. Lib. 1. Capitular. Tit. 20. Nec in ulla Synodo Carolina aliud quicquam præscriptum est de Canone librorum: Nam quod adfers, ex Lib. 3. de Imaginibus, in quo habetur: *Novum & vetus Testamentum recipimus in eorum Librorum numero, quem sancta Catholica Ecclesia tradit*, hoc ipsum te ac Lutheranos magis oppugnat, quàm juvat, quando hi libri (et si Carolini non sint, ut infra ostendemus,) non alium Canonem agnoscunt, quàm ab Ecclesia Catholica receptum: quod si Lutherani facerent, hæretici non essent. Accedit quod Carolus M. ubique in Capitularium libris, & Synodorum decretis sectetur Concilium Carthaginense, & D. Augustinum: atqui Concilium Carthaginense, & Augustinus, hunc, quem diximus, Catholicæ Ecclesiæ Canonem, sequuntur; Ergo & Carolus M. hunc sequi censeretur.

Tandem ut Carolum nobis Lutheranum fingat Nifanius, scribit: Catholicos docere, Scripturam esse obscuram, secus quàm Carolus M. qui claram profitetur, idque probat ex constitutionibus Caroli, apud Goldastum, in quarum una Carolus dicit: *Lucerna est mandatum & lux vite, & increpatio, & disciplina*. Quam hoc frivolum & nugatorium est argumentum! Quare & Catholicos, quos tu citas in hanc rem, ut Becanum, Bellarm. Valentiam, Gretzerum, non aliud docere, quàm Scripturam in multis quoad sensum literalem esse obscuram, quod manifestum est, I. ex testimonio D. Petri de Epistolis D. Pauli, 2. Petri 3. in quibus dicit *quædam esse difficilia intellectu*. II. Constat inductione, omnium Prophetarum, & Apocalypsis B. Joannis. III. Patrum testimonijs, quæ leges apud Bellarminum, lib. 3. de verbo Dei, c. 1. & seqq. IV.

Z

Confes.

Confessione ipsorum Lutheranorum : Nam si Scriptura est tam clara, quorsum tot commentarii Lutheri, & aliorum? quorsum tot libri controversiarum? imò si tam clara, quare tot hæreses, fatali hoc ævo nostro, ex quo primum ad Scripturam contra Catholicos provocare cœperunt? imò si tam clara tibi, quare non omnes hæreses in concordiam componis, quod sanè hic tuus liber non faciet, in quo merum est chaos hæreseôn. R. 2. Per hæc verba: *Lucerna est mandatum*, non aliud velle Carolum, quàm quòd Scriptura ipsa dicit, nempe præcepta Dominica esse lucida: quâ super re vide Bellarm. lib. 3. de V.D.c. 2. Ne quid hîc de Gollasto hæretico & fallacissimo scriptore memorem.

Demum Carolum M. nobis Lutheranum persuadere vis, eò quòd & ipse sacram Scripturam diligenter legerit, & Episcopis ac Sacerdotibus legendam commendârit: idque probas ex Concilio Turonensi sub Carolo M. celebrato, in quo Concilio etiam commendatur, ut sacri Libri in Theotiscam linguam vertantur, ut ab omnibus legi possint. Idem Ludovicum Pium fecisse dicis. Multa præterea in hanc rem congeris, ex Bonifacii Epistola, & alijs auctoribus, à quibus Sacrarum literarum lectio commendatur populo, cum primis Chrysostomi testimonio. Jam verò Catholicis, inquis, prorsus contrarium docent, verantque lectionem sacræ Scripturæ, idque præscripto Concilij Tridentini, quo prohibetur Sess. XXII. c. 7. & Can. IX. *Ne passim omnibus sine discrimine concedatur ejusmodi lectio, & ne in publico & communi usu Ecclesiæ legantur Scripturæ, vel canantur vulgaribus linguis*, quemadmodum id Bellarm. lib. 2. de V.D.c. 15. agnoscit.

R. Et dico: hoc Concilij præscripto contineri: primum, nelegantur Scripturæ vulgari lingua in Ecclesijs, sed tribus sacris linguis, aut Hebræâ, aut Græcâ, aut Latinâ: id quod Bellarminus ad tempora Lutheri toto orbe terrarum factum eruditè probat; Hosius quoque Cardinalis, & Ledesma, alijsque demonstrarunt, lib. 2. de Verbo Dei, c. 15. Ut jam insolentissima sit insania, disputare an faciendum sit, quod uni versa observat Ecclesia, teste Augustino. Hinc idem August. lib. de doctrina Christi, c. 11. docet: ad intelligentiam Scripturarum necessariam esse Hebræam, Græcam, & Latinam linguam, easque satis esse constat.

Alterum est: An populo permittenda sit S. Scripturæ lectio, & an necessaria sit ad salutem? primum cautè faciendum monet Tridentinum, maxime

maximè ob versiones Bibliorum in vulgares linguas, quæ corruptæ sunt hoc hæresis sæculo. Itaque licet per se sit utilis lectio Scripturæ ex vulgari lingua, per accidens tamen noxia esse potest: quando, ut Hilarius scribit lib. de Synod. ex Scripturâ non intellectâ nata sunt omnes hæreses: ut sanè hoc sæculo factum, valetque nunc illa Hieronymi querela, Epist. ad Paulinum: *Quod medicorum est, promittunt medici, tractant fabrilis fabri, sola Scripturarum ars est, quam passim sibi omnes vendicant: Hanc garrula anus, hanc delirus senex, hanc sophista verbosus, hanc universi præsumunt, lacerant, docent antequam discant. Terentium Maurum Poetam sine magistro attingere non audeas, & de Scripturis sine præceptore audeas ferre sententiam.* Ut multis etiam contendit August. Lib. de util. cred. c. 7. Hinc Basilius coquo ex Ariana secta, se ad disputationem offerenti respondit: *Tuum est de pulmentis cogitare, non dogmata fidei decoquere.* Experimento hoc didicit ipse Lutherus vester, ex illa hæresum nata multitudo, ut dicere necesse habuerit: *Scripturam esse librum hæreticorum.* Obtrusistis populo jam ab integro sæculo, cum novo plausu, lectionem sacræ Scripturæ: at quo fructu? an ideò apud vos homines magis pii, & sancti, quam apud Catholicos? Imò quot sectæ & hæreses, ex quo Lutherum fingitis biblia ex latebris produxisse? Ante Lutherum per universam Germaniam una religio erat, cum Episcopi, & legitimi Pastores regerent & docerent Ecclesiam. Ideò Carolus M. Episcopis, Pastoribus & Sacerdotibus sacram scripturam legendam toties præscribit, plebi nusquam. *Ipsè dedit . . . Pastores & doctores.* Eph. 4. *Qui vos audit, me audit.* Et: *qui legit, intelligat.* Adeòque Isaias dixit: *Nisi credideritis, non intelligetis.* Quantus etiam tu Licentiatus Theologiæ haberi vis, (cùm hæreticus sis) non intelligis Scripturam: nam si intelligeres, hæreticus non esses. Quid nunc de ipsa plebe tua dicam? *Sicut populus, sic Sacerdos;* imò nec Sacerdos quidem es, qui te tamen Superintendentem loco Episcopi ferre audeas. Ergone Catholici absolutè prohibent lectionem scripturæ? minimè sanè. Quorsum enim Germanici idiomatis versio ante Lutherum? Quorsum deinde vulgata versio Diettenbergij, quorsum Ulenbergij, omnium manibus apud nos teritur? Quorsum Archiepiscopus Moguntinus, Biblia Germanicè recens versa, & typis novis expressa vulgavit? Commenta & fraudes vestræ sunt, quibus hæc populo persuadetis. Biblia vestra, sicut omnium hæreticorum meritò interdicun-

terdicuntur, quæ nec Canonem verum, nec versionem sinceram, nec sanum sensum habent, sed multis glossis vitiatum, ex quibus hæresis vestra virus instillatur incautis.

Ac ne meo iudicio hæc referri existimes: lege quæ Layntan solertissimus sacrorum Canonum Doctor, Lib. 2. Tractat. 1. c. 25. hæc super re scribat, asserendo nulli in Germania Laico lectionem Bibliorum veritam esse, solùmque ab Episcopis versionem hæreticorum, & noxiorum librorum prohiberi. Quin Serrarius in Proleg. Bibliorum: tantum, inquit, abesse, quò minus puniantur apud Catholicos, ut laudandi etiam sint, qui versionem Eckij & Diettenbergij legunt. Et quis unquam Episcopus in Germania inibuit lectionem Bibliorum probatæ versionis? perstringis tu quidem *Ferdinandum* Episcopum nostrum Paderbornensem non obscure, tanquam Bibliorum lectione inibuerit suis subditis: sed vide quâ injuriâ id facias Pseudoepiscopo, contra verum Episcopum tuum. Erat in Delbruggensi, ac vicino vobis loco, subornatus impostor quidam rusticanus, qui incautam plebem collectis cætibus perversè docebat, erroresque tuos spargebat, prælectione corruptorum Bibliorum, & librorum tuorum: fraude per Parochum detectâ, delatâque, *Episcopus* libros illi subtraxit, & docendi munus inibuit, quòd nec *missus* ad docendum, nec ullâ scientiâ præditus esset. Fecit *Episcopus*, quod vigilantissimi *Pastoris* erat: tu fecisti, quod lupi est. Quæ nunc causa traducendi *Episcopum*? criminandique, tanquam lectio Bibliorum Catholicis inibeatur ab Episcopis? Legunt Cives Paderbornenses, & omnes diœcesis incolæ, tam liberè Biblia apud nos, quàm apud vos Lutheranos & Calvinistas: sed quæ versionis probatæ tantummodò sunt, & ab hæresi incorrupta. Quod cum per Belgium & totam Germaniam fieri videatis, quâ mentiendi impudentiâ scribitis, & declamatis apud plebem, Catholicis prohiberi lectionem Bibliorum? quod mendacium tam insolens nobis occurrit, quàm cum dicitis, à Catholicis per idololatriam coli Imagines, vetari apud nos matrimonia, Leges humanas pro Divinis, ac supra Divinas haberi: Pontificem venerari nos, ut Deum: & quæ hujusmodi ex officina prodeunt calumniarum vestrarum, longè secius quàm prudentes etiam viri persuaderi sibi patiuntur. Fulcra hæc sunt hæresis vestra, quibus apud plebem sustentatur. Hinc & videas apostatas nostros, qui ad vos transeunt, nō aliâ magis fraude populi gratiam & plau-

& plausum captare, quàm hac calumniandi fallaciâ: Nam si capita fidei, ut in se sunt, & à Catholicis creduntur, sincerè populo exponeretis, pauci apud vos Lutherani manerent. Hæc interim causa, cur tam multi, magnique inter vos viri, ac celebres etiam populi doctores, cognitâ veritate ab Ecclesia vestra ad Catholicam transeant, & reflexò calamo, styloque hæreses vestras oppugnent, quos inter Volusius, Frommius, alijque viri, doctrinâ, & libris editis clari: quos ob id Nifanius etiam tanquam elumbis canis allatrat.

Sed nunc redi mecum ad propositionem hujus controversiæ, quam ex verbo Dei *Principium Fidei* Lutheranæ inscribis, & vide, quàm inane & falsum hoc *Principium* proponas tuis, quod hoc syllogismo cognoscas:

Apud quos non est verum & sincerum verbum Dei, apud illos non potest esse verum & sincerum fidei principium;

Atqui apud Lutheranos non est verum & sincerum verbum Dei:

Ergò nec verum & sincerum fidei principium.

Major est Nifanij, minor probatur: quia verbum Dei aliud est *Traditum*, aliud *Scriptum*; neutrum apud Lutheranos est verum aut sincerum: Ergò. Non *Traditum*; quod abjicitis, eaque simul, quæ vera Christi Ecclesia ex verbo tradito credit. Non *Scriptum*: quia Scriptura divina consistit in vero Canone, incorrupta versione, & vero sinceroque sensu. Nihil horum trium est integrum apud Lutheranos: Ergo nec verum & sincerum verbum Dei *Scriptum*. Uti hæc planius demonstrarunt cum Bellarmino innumeri Scriptores Catholici: Et supervacaneum hoc loco repetere, quæ vel ex allatis hîc suprâ satis æstimari possunt. Interim vos Lutherani nihil magis apud populum declamatis, jactatis, & crepatis, quàm *Verbum Dei & Scripturam*. Hoc idem faciunt Calvinistæ, Zwingliani, Anabaptistæ, Puritani, Arminiani, Gomaristæ, & omnes horum temporum sectarij: ex quibus tamen novum illud Evangelium, nil aliud habet, quàm confusionem Religionis, mantellum fallaciæ, populi ludibrium, & seminarium hæreseôn, seu, ut verbo dicam, *magisterium & mysteriû iniquitatis*. Imò si tantus es Doctor, omisâ hîc causâ cum Catholicis, ostende vel uno argumento, *Canonem, versionem & sensum* S. Scripturæ, esse veriore & sinceriore apud vos Lutheranos, quàm Calvinistas, aut quoslibet alios sectarios: quo non & ipsi in vos

ipſos retorto, veſtram Scripturam oppugnent, evertantque. Igitur, quod Patres de priſcis hæreticis queruntur, idem & nos querimur, & quidem cum ſancto Auguſtino, Epistol. 222. ad Conſentium dicimus: *Omnes hæretici qui Scripturas in auctoritate recipiunt, ipſas ſibi videntur ſectari, cum ſuos potiùs ſectentur errores: ac per hoc, nō quod eas contemnant, ſed quod non intelligant, hæretici ſunt.* Rurſus Tractat. 18. in Joannem: *Neque enim aliunde nata ſunt hæreſes, & quadam dogmata per verſitatis illaqueantia animas, & in profundum præcipitantia, niſi dum Scriptura bona, intelliguntur non bene: & quod in eis non bene intelligitur, etiam temerè, & audacter aſſeritur.* Et alibi Quaſt. 69. *Non enim poſſet error oboriri palliatus nomine Chriſtiano, niſi de Scripturis non intelleſtis.* Iterum lib. 7. de Gen. ad lit. c. 9. *Omnes hæretici Scripturas Catholicas legunt, nec ob aliud ſunt hæretici, niſi quod eas non rectè intelligentes, ſuas falſas opiniones contra earum veritatem pertinaciter aſſerunt.* Denique cum eodem S. Patre de bono perfeverant. cap. 1. *Hæretici Scripturas ſic accipiunt, ut ſuo quodam privilegio, imo ſacrilegio, quod volunt, ſumant, quod nolunt reiſciant.* In hunc prorsus modum Vincentius Lerinenſis, S. Auguſtino inter Patres tempore æqualis ſcriptor, nobis hæc fraudes veſtras in aureo ſuo libello, c. 35. palàm in lucem producens: *Hic fortassis, inquit, aliquis interroget, an & hæretici divina Scriptura testimonijs utantur? utuntur planè, & vehementer quidem: nam vias eos volare per ſingula quæque ſanctæ legis volumina, per Moysen, per Regum libros, per Pſalmos, per Apoſtolos, per Evangelia, per Prophetas. Sive enim apud ſuos, ſive privatim, ſive publicè, ſive in ſermonibus, ſive libris, ſive in convivijs, ſive in plateis, nihil unquam penè de ſuo proferunt, quod non etiam Scriptura verbis adumbrare conentur.* Vides hîc fratrum tuorum ingenium Nifani? Hæretici erant iſti, ſicut audiſti, & tamen purum & putum verbum Dei, ſcilicet, ubique crepabant, Catholicum nomen, veramque Eccleſiam non minus pertinaciter, quàm tui nunc Lutherani, ſibi vendicando.